

Hungarológia Törökországban

Naciye GÜNGÖRMÜŞ

Az előadásom témája a törökországi hungarológia története, ill. a mai Hungarológia Tanszék működése és az ott folyó oktatás egyes kérdéseinek megismertetése.

Mindenekelőtt egy rövid bevezetésben szeretnék szót ejteni a hungarológia vagyis a magyarságtudomány fogalmának meghatározásáról. Tehát mi a hungarológia? A közismert néven hungarológia elsősorban filológia jellegű komplex tudomány, amely a magyar nép történetére, nyelvére, kultúrájára irányuló interdiszciplináris tudományos kutatói tevékenység összessége. Célja a nemzeti civilizáció komplex kutatása, mely megegyezik a nemzetközi modern filológia hasonló irányultságú törekvéseivel.

Más szóval a hungarológia a magyarságra irányuló tudomány, de nem a magyarok tudománya. Csak részben a nemzeti önismeret tudománya, ugyanakkor nemzetközi tudomány, amelynek legfőbb célja az, hogy minél teljesebben tárja fel, gondolzza és elemezze mindazt, ami a magyar nép történetével, múltbeli és jelenlegi kultúrájával összefügg.

Hivatalosan több mint 50 éve működik az ankarai Hungarológiai Tanszék, amelyet a török állam hozott létre 1935-ben. Azonban a törökországi hungarológia története sokkal előbbre, a XX. század elejére tekinthet vissza.

1. A Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet

Sorsfordulót jelentett az az esemény, hogy 1907-ben Karácson Imre (1863–1911), két feladattal megbízva érkezett az akkori Oszmán Birodalom székhelyére, Isztambulba. Az egyik cél a levéltári

kutatás, a másik pedig a török tudományos körökkel való kapcsolatok megteremtése volt.

A török tudományos élet irányítója ebben az időben a *Türk Ocağı* (Török Szervezet) volt, ebből később, 1931-ben, a *Türk Tarih Kurumu* (Török Történettudományi Intézet) fejlődött ki. A társulat *Institut d'Histoire Ottomane* című kiadványának munkálataiban Karácson Imre is részt vett mint magyar szerkesztő, és magyar–török vonatkozású tanulmányokat is írt.

Karácson Imre, a magyar érintkezések e lelkes kutatója eredményes munkát végzett Isztambulban. Szeretetre méltó egyéniségével és lelkes működésével az első világháború küszöbén érzelmileg is közelebb hozta egymáshoz a két nemzetet. Az ő eszméi és óhajai öltöttek testet a Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet megalkulásában, amely 1916. november 21-én tartotta alakuló gyűlését a széthulló Oszmán Birodalom székhelyén.

Jankovics Béla, vallás- és közoktatásügyi miniszter 9.764/1916. számú rendeletében kiadott szervezeti szabályzata így határozta meg az intézet célját: „A Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet állami intézmény, amelynek az a célja, hogy az egyetemes történelemmel, főleg a bizánci–magyar és a török–magyar érintkezések kutatásával, a klasszikus és keresztény régészettel, Bizánc és az iszlám művészetének történetével, végül a keleti, elsősorban török–magyar összehasonlító nyelvészettel foglalkozó szaktudósoknak kutatásaik helyszíni folytatására módot adjon, ezzel az említett tudományoknak hathatósabb fejlesztését intézményesen biztosítsa, s egyszerűs mind a hazai tudományosságna a török szellemi élettel való kapcsolatát erősítse!”

A Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet már egyeztetendő fennállás után is nemcsak előadásai révén, hanem kiadványaival is bevonult a nemzetközi tudományos élet műhelyeinek sorába.

Az intézet közleményei 1917-ben a következők voltak: dr. Glück Henrik: *Török Művészet*, Hekler Antal: *Isteneszmény és portrait a görög művészetben*, J. H. Madtmann: *Adalék Buda 1526. évi elfoglalásához*; 1918-ban: Kós Károly: *Sztambul, várostörténet és architektúra*; *Sztambul a világ egyik legszebb városa és két hatalmas kultúra örököse és őrizője*.

Az intézet segítségével sok ifjú török ment tanulni Magyarországra. Ezek között volt Hâmit Zübeyr Koşay (1898–1984) is, aki 1917-ben érkezett Budapestre. Koşay az Eötvös Kollégium tagjaként 1923-ban végezte el az egyetemet, majd Gombocz Zoltán és

Németh Gyula tanítványaként doktori szigorlatot tett a budapesti tudományegyetemen. 1925-ben visszatért Törökországba, és a török kulturális életben vezető szerepet töltött be. Egész élete során mindvégig a magyar–török kapcsolatok fenntartására törekedett. Ő volt az, aki számos magyar történész, nyelvész, régész és néprajzos munkáit ismertette, ill. törökre fordította.

Koşay több magyar vonatkozású cikket is írt, többek között pl. *Macar Musikisi* (A magyar zene), *Macarların Eski Tarihi* (A magyarok őstörténete), *Türkiye’de „Macar” Sözü Bulunan Köy Adları* (A „magyar” elnevezést viselő falunévek Törökországban) stb.¹

Ezeken kívül sok magyar tudós, kutató törökországi meghívásában szerepe volt. Maga Koşay erről azt vallotta, hogy ő csak a hátlát járja törleszti azért, hogy őt a legnehezebb időkben Magyarországon Teleki Pál, Gombocz Zoltán és Németh Gyula, az Eötvös Kollégium és az egyetem felkarolták.

A török diadal megtestesítője, ünnepelt hőse Gazi Mustafa Kemal Paşa (1881–1938) az államközi viszonyok fejlesztésére törekedett és ennek alapján 1924-ben Budapesten török, Ankarában pedig magyar nagykövetséget létesítettek. Mustafa Kemal Paşa a törökországi reformok végrehajtásához Magyarországtól is kért szakembereket. Az 1920-as és 1930-as években sok magyar tudós mellett mérnökök, mezőgazdászok, közigazdászok is dolgoztak a korszerűsödés útjára lépett Török Köztársaságban. Magyar segítséggel állítottak fel szakiskolákat, intézményeket, intézeteket. Ebben az időszakban számos török ifjú is tanult Magyarországon. A két világháború között elsősorban mezőgazdászok, művészek, tudósok voltak azok, akik tanulmányaik befejeztével hazatérve nem felejtették el, hogy Magyarországon sajátították el a tudományukat.

Ilyenképpen érthető, hogy amikor az 1930-as évek elején a *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi* (Nyelv, Történelem és Földrajzi Kar), azaz a Bölcsészettudományi Kar felállításának gondolata megszületett, abban már egy hungarológiai intézet terve is szerepelt, de nem csupán a véletlenség alapján. Ebben nem kis szerepet játszott Mehmet Fuat Köprülü (1890–1966) és Hâmit Zübeyr Koşay, akiket szoros szálak fűztek a magyar tudományos élethez.

¹ Műveinek bibliográfiáját halála után a tiszteletére kiadott emlékkönyvben állították össze: phil. dr. Hâmit Zübeyr Koşay’ın Hâtırası, Ankara, 1986. Türk Kültürü Araştırmaları XXIV/2.

2. Az ankarai Hungarológiai Intézet megalakulása

2.1. Az intézet működésének első szakasza (1935–1948)

Hâmit Zübeyr Koşay budapesti egyetemistaként megismerkedett Rásonyi László (1899–1984) magyar turkológussal, s a régi ismeretség, barátság révén 1934-ben Rásonyi meghívást kapott Törökországba, hogy tartson egy magyar–török vonatkozású előadást a Török Nyelvtudományi Társaságban. A meghívás és az előadás sikere hosszú évekre meghatározta a tudós Rásonyi László sorsát. Rásonyi „Török–magyar érintkezések” című előadása megtetszett Atatürknek is, aki mindig nyomon követte a külföldi turkológusok, különösen a magyar nyelvészek, történészek, keletkutatók munkáját.

Így 1935-ben külön rendelet alapján megalakult az Ankarai Egyetem Hungarológiai Intézete (Institut des Etudes Hongroises). A török kormány által felállított intézmény a *Hungaroloji Enstitüsü* nevet 1982-ig viselte, amikor is az ún. Nyugati Nyelvek és Irodalom Osztályán belül a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék elnevezést nyerte el.

Az ankarai Hungarológiai Intézet célja, feladatai:

A magyar–török kulturális kapcsolatok ápolására alakult Hungarológiai Intézetet a turkológiai kutatások kiegészítőjének is szánták, és emiatt az intézet kezdetben szervezetileg is összetartozott a török tanszékkel.

A Mustafa Kemal Atatürk szándékainak megfelelően 1935-ben felállított Hungarológiai Intézet feladatai a következők voltak:

- A már régóta folyó magyar turkológiai kutatások eredményeinek és módszereinek a török tudományos életbe való átültetése azért, hogy a turkológia, a török nyelvészet és a török történettudomány profitálhasson a hungarológiából.
- Ismertetni a magyar nyelvet, a magyarországi nyelvhasználatot.
- Bemutatni a magyar nyelvészeti és történettudományi műveket.
- Nyomon követni a magyar nyelv fejlődését; a nyelvtudomány és a történettudomány, valamint más tudományágak kutatásának tartalmi és módszertani változásait; az új eredményeket, és mindezt megismertetni a török tudományos körökkel.
- Közös kutatási munkákat indítani.
- Tanítani a magyar nyelvet, megismertetni a magyar irodalmat és történelmet.

A Török Köztársaság alapítójának, Mustafa Kemal Atatürknek ez a döntése egy messzire látó politikus forradalmi tette volt a török tudomány és művelődés terén.

Hogy Atatürk mennyire fontos vállalkozásnak tekintette ezt a közös tudományos forradalmat, bizonyíték rá, hogy az ő személyes meghívására az Ankarai Egyetemre külföldről szerződötett professzorok közül elsőnek dr. Rásonyi László érkezett Ankarába, azaz a szándékkal és megbízatással, hogy ő szervezze meg az egyetem Hungarológiai Intézetét. Az ankarai magyar intézet első vezetője, első tanára így Rásonyi lett.

Rásonyi László elkötelezett híve, szószólója lett a török–magyar kulturális és tudományos kapcsolatok fejlesztése ügyének. 1935-től 1942-ig, hét éven át, fáradhatatlanul tanított, kutatott. Ankarába érkezve rövid idő alatt elkészítette négy évre szóló tanulmányi tervzetét. A ma is használható órarendnek az volt a célja, hogy a török közvéleményben gyökeret verjen az a meggyőződés, hogy a hungarológia a török nemzeti tudománynak, a turkológiának elengedhetetlen segéd tudománya.

Rásonyi László egyik rendezője volt az 1937. évi isztambuli nemzetközi régészeti és történettudományi kongresszusnak. A Dolmabahçe Sarayban rendezett közép-ázsiai török és magyar történelmi kiállítás anyagát Rásonyi irányításával állították össze.

Kezdeményezője, illetve szervezője volt Bartók Béla (1881–1945) 1936-os törökországi népzene gyűjtő útjának, és ezzel előmozdította a magyar–török népzene kutatást is. (Az erre vonatkozó levelezést lásd: Dokumenta Bartokiana 3. kötet, Budapest, 1986 és Bartók Béla levelei; kiadta Demény János, Budapest, 1955.)

Kezdeményezésére érkezett Törökországba Fekete Lajos (1891–1969) országos levéltárnok, aki egy speciális bizottság élén részt vett a török levéltárügy megszervezésében. Az első világháború befejezése után a megszűnt Magyar Tudományos Intézet könyvtára az isztambuli német archeológiai intézetbe került. Az ott őrzött anyagot Rásonyi visszaszerezte, és így létrehozta az ankarai Hungarológiai Intézet könyvtárát is. Közben nevelte az új török tudós nemzedéket.

Rásonyi László idejében, a négyéves képzési idő alatt, a hallgatók el tudták sajátítani a magyar nyelvet, ismereteket szereztek a magyar irodalomból, történelemből, nyelvészetből (különös tekintettel a magyar–török kapcsolatokra). 1939-ben (Atatürk halála

után) kitűnő eredménnyel tette le vizsgáit az első végzős magyar szakos hallgató, Celeli Batur. Aztán sorban végeztek olyan fiatalok, akik később a török tudományos és kulturális életben fontos szerepet tölthettek be, pl. Tayyip Gökbilgin, Ibrahim Kafesoglu, Ahmet Temir, Ziya Tugal, Nihat Sami Özerdim stb.

A hallgatók magyar nyelvtudásuk előrehaladtával elkezdték törokre fordítani a magyar szépirodalmi műveket és szakmai cikkeket, könyveket. Az 1940-es években a magyar szépirodalmi művek fordítása is megindult, s Hüseyin Namık Orkun, Ziya Tugal és Nihat Sami Özerdim tollából ismertetések jelentek meg a magyar irodalomról. (Rásonyi munkásságáról, ill. a magyar tudósok törökországi szerepéről vö. Güngörmüş, Naciye: Rásonyi László. Török Füzetek, II. évf. 3. sz. 8–10. Budapest; ill. uő.: A magyar tudósok szerepe a török nyelvújítási mozgalomban. Magyar Nyelvőr, 116. évf. 1. sz. 11–16. Budapest, 1992.)

Halasi Kún Tibor mint Rásonyi László utódja

Az 1942/43-as tanévben Rásonyi helyét és feladatait Halasi Kún Tibor vette át, aki a török–magyar kulturális kapcsolatok elmélyítése terén rendkívül figyelemre méltó munkát fejtett ki.

Az ő irányítása alatt adták ki a magyar klasszikusok sorozatát: több mint húsz kötetnyi gazdag anyagot sikerült lefordítani. Sajnos, a második világháború súlyos évei lehetetlenné tették a személyes látogatásokat, így a kapcsolat még a levelezésben is csak esetlegesen, áttételesen valósulhatott meg, majd a 60–70-es években teljesen elapadt.

1945-ben az Ankarai Egyetem Hungarológiai Intézete a Török Közoktatási Minisztériummal együtt megindította a *Klasik Macar Edebiyatı Eserleri* (Klasszikus magyar szépirodalmi művek) és a *Çağdaş Macar Edebiyatı Eserleri* (Modern magyar szépirodalmi művek) fordítássorozatát.

A fordítógárda tagjai vagy az intézet növendékei vagy pedig korábban Magyarországon tanult török fiatalok voltak: Sadrettin Karatay, Hâmit Zübeyr Koşay, N. Sami Özerdim, Ibrahim Kafesoğlu, Necmi Seren, Zahir Törümküney, Sadettin Pıralı, Yakut Tunail. A török olvasó ekkor vehette kézbe Zilahy Lajos Két fogoly című regényét – fordította Zahir Törümküney, Magyarországon tanult mezőgazdász –, valamint Földes Jolán „A halászó macska utcája” c. művét is.

Mindkét sorozatban több mint ötven mű jelent meg. Móricz Zsigmond, Herczeg Ferenc, Mikes Kelemen, Gárdonyi Géza, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Szigligeti Ede, Kisfaludy Károly, Molnár Ferenc, Lengyel Menyhért és mások művei láttak napvilágot.²

Egyidejűleg megindult az intézet tudományos sorozata is *Hungaroloji Enstitüsü Yayınları* (a Hungarológiai Intézet Kiadványai) címmel.

Az Ankarai Egyetem Hungarológiai Intézetének kiadásában jelentek meg a törökök érdeklődésére számító magyar kiadványok török fordításai, valamint magyar irodalmi és történelmi ismertetések. A tervezett hét kötetből csak három – de nagy jelentőségű – kötet fordítása jelent meg: Eckmann János: A magyar irodalom története (*Macar Edebiyatı Tarihi*), Eckhart Ferenc: Magyarország története (*Macaristan Tarihi*) és Ligeti Lajos: Ismeretlen Belső-Ázsia (*Bilinmeyen İç Asya*).

Az intézet a Török Történettudományi Társasággal együtt elhatározta, hogy Monumenta Turco-Hungarica címmel megindítja a magyar vonatkozású török adóösszeírások kiadványsorozatát. A sorozat kiadásához szükséges anyagi fedezetéről a Török Történettudományi Társaságnak, munkatársakról és a munka elvégzéséről pedig a Hungarológiai Intézetnek kellett gondoskodnia. A Monumenta Turco-Hungarica munkatársai Halasi Kún Tibor, Tayyip Gökbilgin és Nazım Tarhan voltak. Sajnos, ez a terv Halasi Kún Tibor távozása miatt nem valósult meg.

Az Ankarai Egyetem Hungarológiai Intézete az egyetem Török Nyelv és Irodalomtörténeti Intézetével együtt elhatározta, hogy 1947-től a hungarológia, az urál-altaji nyelvészet és a török filológia önálló művelésére egy török nyelvű folyóiratot fog indítani *Ibrahim Müteferrika Dergisi* címmel. A folyóirat a nevét a magyar–török szellemi együttműködés egyik legjelesebb képviselőjéről, a török nyomdászat magyar származású megalapítójáról, Ibrahim Müteferrikáról kapta volna, szerkesztői pedig Hasan Eren és Halasi Kún Tibor lettek volna. Különböző okok miatt azonban ezek a törekvések nem valósultak meg.

² Móricz Zsigmond: Isten háta mögött; Herczeg Ferenc: Pogányok; Bizánc; Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember; A hatalmas harmadik; Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös; Szent Péter esernyője; Jókai Mór: Az új földesúr; Az arany ember; A sárga rózsza; Szigligeti Ede: Liliomfi; Móra Ferenc: Ének a búzamezőkről.

A világháború befejeződésével újabb váratlan fordulat állt be Halasi Kún Tibor életében. A Magyarországon uralomra került új rendszer hazarendelte őt, de Halasi Kún megtagadta a hazatérést. A szakítás azonban megzavarta törökországi küldetésének hivatalos jellegét. Ennek következtében Halasi Kún Tibor igent mondott a New York-i Columbia Egyetem felkérésére, egy turkológiai tanszék megszervezésére, melyet a török tudomány legkiemelkedőbb egyénisége, az akkori török külügyminiszter, Mehmet Fuat Köprülü, határozó erkölcsi és anyagi támogatásban részesített.

2.2. A Hungarológiai Intézet tevékenységnek második szakasza (1950–1970)

Ebben az időszakban a Hungarológiai Intézet nehéz körülmények között működött. Az addig kiépített szép kapcsolatok elsősorban politikai okok miatt megszakadtak, vegetáltak. 1955-től 1963-ig az intézetet a bizantológus Şerif Baştav vezette. Mivel ő egy ideig Németországban tartózkodott, a hallgatók létszámát is csökkentették, és így a Hungarológiai Intézet működése hét évig szünetelt. Amikor azonban Rásonyi László a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Keleti Gyűjteményének vezetőjeként nyugalomba vonult, egykori ankarai tanítványainak segítségével újra meghívót kapott Ankarába.

1963-ban Ankarába érkezve Rásonyi László azt tapasztalta, hogy az intézet megvan, de nincs tanítás, a könyvtár pedig alig szaporodott. Rásonyi a nemzetközi kapcsolatokat irányító és szervező Magyar Kulturális Kapcsolatok Intézete segítségével felfrissítette az intézet könyvtárát.

Az előző években hungarológiára, mint főszakra, évente 4–5 hallgató jelentkezett. 1967-ben megteremtették annak lehetőségét, hogy a történelem és könyvtár szakos hallgatók kétéves időtartamra mellékszakként felvehették a hungarológiát. Az érdeklődés folyamatosan növekedett, a létszám 1969-ben volt a legmagasabb: ötvennégy fő.

Ez a létszámnövekedés természetesen minőségi változást hozott magával, az oktatás ugyanis a korábbi főképp tudományos képzés helyett szinte teljesen a gyakorlati nyelvtanítás felé tolódott el. Ebben a helyzetben Rásonyinak kiküldött nyelvtanárok segítettek a tanításban.

Az intézet a kedvezőtlen körülmények ellenére is megpróbált újra közreműködni magyar szépirodalmi művek fordításában. A régi tanítványokkal együtt az új hallgatók is részt vettek az újból elkezdett Magyar Költészet című török nyelvű antológia munkájában, melyet az 1961-ben Budapesten megjelent Szenvedélyek tengere című török költészeti antológia mintájára terveztek. Sajnos, a művet nem sikerült elkészíteni.

A második ankarai működése alatt Rásonyi kilendítette a holtpontról a Török Történelmi Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának cserekönyv akcióját. Kezdeményezte Erdélyi István régész meghívását, aki belső-ázsiai kutatásokkal foglalkozott, de eredményei a politikai elzárkózás miatt a törökök számára addig ismeretlenek, hozzáférhetetlenek voltak. Ugyancsak Rásonyi László kezdeményezte Molnár József építész meghívását, aki magyarországi török kori emlékek gyűjtőjeként vált ismert tudóssá a magyar határokon túl is.

Rásonyi László szervezett, tanított, lektorált, előadásokat tartott, s közben készült arra, hogy mikor immár végleg elhagyja Törökországot, ne legyen törés az általa megkezdett munkában. Azt akarta, hogy felkészült, értő utód kerüljön az intézet élére, akinek szívügye lesz a török–magyar kapcsolatok sorsa. Szerette volna, ha nem is magyar, ám hozzáértő utód irányítsa az általa olyan nagyon szeretett Hungarológiai Intézet munkáját.

2.3. A hungarológiai kutatások harmadik szakasza (1970–85)

Nyolc évig tartó második ankarai tartózkodása után 1971-ben végleg hazatért Rásonyi László professzor, és ezzel ismét nehéz idők következtek a Hungarológiai Intézetre, amelyet 1972-től 1986-ig (egymást váltva) Hasan Eren és Şerif Baştav irányítottak.

A török nyelvtudomány egyik kiemelkedő egyéniségének, Hasan Erennek a személyében olyan tudós került az ankarai magyar intézet élére, akinek szinte gyermekkorától kezdve szoros kapcsolatai voltak a magyarokkal. A volt Eötvös-kollégista Hasan Eren professzor 1972–1974 között volt az intézet vezetője. 1974-ben őt Şerif Baştav váltotta fel, akinek nyugdíjba vonulása után 1982-ben ismét Hasan Eren vette át az intézet vezetését, s 1986-ig viselte ezt a funkciót.

1986-ban a Hungarológiai Tanszék vezetését a *Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü* azaz a Nyugati Nyelvek és Irodalmak Tanszékcsoportja és a Német Nyelv és Irodalom Tanszék vezetője, a

germanista Gürsel Aytaç vette át, akinek mintegy kétévi vezetése alatt újra fellendült a tanszék. A hungarológus hallgatók számára újra lehetővé vált, hogy részt vegyenek a Debreceni Nyári Egyetemen. 1987 és 1990 között egy másik germanista, Yüksel Baypınar irányította a tanszéket.

2.4. A Hungarológiai Tanszék mai helyzete, vagyis működésének negyedik szakasza (1985–1990)

Az 1935/36-os tanévtől máig működő ankarai Hungarológiai Intézetből lett Hungarológiai Tanszék azért létesült, hogy egyrészt a magyarul tanulók az egyetem elvégzésekor képesek legyenek a gazdag és fejlett magyar tudományos irodalom feltárására, fordítására; másrészt pedig képesek legyenek a magyar szépirodalom és a népszerű tudományos irodalom műveinek törökre való fordítására, azaz: filológiailag képzett szakemberekké váljanak.

Ebből kiindulva az előző tanszékvezető Yüksel Baypınar a régi, már elavult tanítási rendszert teljes egészében elhagyva új tantervet készített és alkalmazott a tanszéken.

Az oktatás tartalma az ankarai Hungarológiai Intézetben

Az 1970-es és 1980-as hungarológiai képzés tantárgyai a következők voltak: mai magyar nyelv, magyar nyelvtörténet, magyar történelem (különös tekintettel az oszmán-török–magyar érintkezésekre), a magyar irodalom története, illetve fordítása. A jól megtervezett program gyakorlati megvalósítása, sajnos, már nem volt tökéletes.

Az új tanterv szerint a régebbi 5–10 órától 15–20 órára növekedett a magyaroktatás. Az első és másodéveseknek természetesen török nyelven folyik a tanítás. A harmad- és negyedéven kezdődik a magyar nyelvű oktatás, amelyet főleg a magyar lektorok végeznek.

Az új tantárgyak a következők:

a tantárgy neve	heti óraszám	évfolyam
magyar nyelv	6	I–IV.
a magyar nyelv története	2	I.
a magyar szókincs	2	I.
török–magyar fordítás	4	II–IV.
magyar–török fordítás	4	II–IV.
a magyar nyelvtudomány története	2	IV.

szövegelemzés	2	II.
a magyar irodalom története	2	I–II.
magyar irodalom prozeminárium	2	III.
magyar irodalom szeminárium	2	IV.
a magyar kultúra története	2	I.
szakdolgozati szeminárium	2	III.

Ezenkívül a hungarológiai előadások közül A magyar kultúra története – vagyis a magyar művelődéstörténet – című előadást mint melléktárgyat bármely tanszéken tanuló egyetemi hallgató felveheti.

Oktatási kérdések

Az ankarai Hungarológiai Tanszék a következő gondokkal küszködik és próbálja megoldani őket:

- Nagy az olyan hallgatók száma, akikben a hungarológia iránti érdeklődés kevés. Inkább az egyetemre való könnyebb bejutás lehetősége irányítja őket a tanszékre.
- A tanszék nem rendelkezik az oktatás szükségleteit kielégítő, kellő mennyiségű segédanyaggal.
- Nincs közvetlenül a törökök számára készült magyar tankönyv és szótár.
- Hiány mutatkozik felkészült szakemberekből.
- Az olvasó- és gyakorlókönyvek régiek, elavultak.
- Különösen az elsőéveseknél a fenti okok miatt a magyar nyelv tanítása elég nehezen megy.
- A nyelvtanítás keretei között a hallgatók igényeinek megfelelően a magyar irodalmat is tanítjuk, de ehhez sincs török nyelvű segédkönyv, amiből lehetne tanítani vagy tanulni.

Az ankarai Hungarológiai Tanszéken lévő nehézségek és kérdések megoldásához segítségre – elsősorban szakszerű nyelvkönyvekre, korszerű segédeszközökre – van szükség.

A török tudomány és művelődéspolitikai rendszerében a hungarológia helye és szerepe igen fontos. A török állam saját részéről mindent megtesz azért, hogy újra kellőképpen működjön az intézet. De önmagában ez nem elég. Kívülről jövő segítségre, ill. támogatásra is szükség van azért, hogy ez a régi, szép szándékokkal létrehozott intézmény újból a magyar–török tudományos és kulturális kapcsolatoknak fontos alkotóműhelye lehessen.

Feltétlenül indokoltnak tartom, hogy a magyar minisztérium a magyar lektorok kinevezését, működésük feltételeit, kiküldetésük időtartamát, munkafeladatait konkrétan fogalmazza meg. Ezenkívül kívánatos lenne, hogy az adott országokban működő magyar követségeken dolgozó illetékesek kikérjék a véleményünket a lektorok ügyében. A probléma nemcsak a magyarokat vagy a külföldieket érinti, hanem a mi közös problémánk, és ezt csakis együttműködve tudjuk megoldani.

Köztudomású dolog az is, hogy a Magyarországon kívül működő intézmények között sok a különbség. Ezek az intézmények általában valamilyen módon a felsőoktatáshoz kapcsolódnak, ennél fogva oktató- és kutatóhelyek. A törökországi hungarológia sok szempontból eltér a külföldön működő hasonló jellegű intézményektől. Anyagi fenntartásához a magyar állam csak részben járul hozzá: időnként könyvek küldésével.

Szükségesnek tartom és melegen ajánlom azt is, hogy a világszerte működő rokon intézmények egy jól működő rendszeren belül állandó kapcsolatot tartsanak egymással. Meg kell szabadulni a bürokratikus állami gyámságtól. Ezért az intézetek működését a lehető legmagasabb fokon önállósítani kell. Súlyos gondot jelent számunkra az is, hogy a hallgatóink között nincs magyar anyanyelvű. Ezt a nyelvet a diákok nem hallhatják sehol, senkitől. Ilyen szempontból a kiküldött magyar lektor kiválasztása igen fontos.

Kívánatos volna, ha a török folyóiratokban minél gyakrabban lennének meg magyar vonatkozású tanulmányok. Ehhez elsősorban a magyar tanárok és a lektor együttműködése kell, másodsorban a magyar szépirodalmi és tudományos szakirodalom törökországi megismertetése céljából magyar támogatásra van szükség. Mert igazán nehéz feladat a nem magyar anyanyelvűeknek a magyar nyelvet tanítani, megismertetni a magyar kultúrát, s mindez súlyos felelősséggel jár. Nehéznek nehéz feladat, ami előttünk áll, de véleményem szerint ezt a feladatot meg tudjuk oldani.